

بررسی میزان و دلایل مخالفت مردان متأهل مناطق روستایی کاشان با روش های تنظیم خانواده در سال ۱۳۷۵

یدالله رضائی ۱، دکتر حسن الماسی ۲، سیدغلامعباس موسوی ۳

خلاصه

سابقه و هدف: رشد بالا و افزایش جمعیت یکی از مشکلات امروزی بسیاری از کشورهای جهان است. برای کنترل رشد جمعیت، اجرای تنظیم خانواده در جامعه لازم و ضروری است. برای اجرای تنظیم خانواده اطلاع از دلایل موافقت و به ویژه مخالفت هر یک از زوجین، ما را در اجرای هر چه بهتر تنظیم خانواده و در نهایت کنترل جمعیت یاری می دهد. این مطالعه در سال ۱۳۷۵ در مناطق روستایی کاشان به منظور مشخص نمودن دلایل مخالفت مردان با روشهای تنظیم خانواده انجام گرفت.

مواد و روشها: پژوهش حاضر به روش توصیفی (Descriptive) بر روی ۵۲۰ نفر مردان متأهل دارای همسر ۴۹-۱۵ ساله و در مناطق روستایی کاشان صورت پذیرفت و برای جمع آوری اطلاعات از پرسشنامه همراه با مصاحبه استفاده گردید.

یافته ها: وازکتومی با بالاترین میزان مخالفت مردان (۷۹/۵ درصد) که بیشترین دلیل مخالفت با این روش به خاطر عوارض روش آن به میزان ۳۴ درصد می باشد. دلایل مخالفت با قرص، عوارض روش با ۵۱/۹ درصد بالاترین میزان مخالفت با این روش است. میزان عدم اطمینان به مؤثر بودن کاندوم با ۵۱ درصد بیشترین دلیل مخالفت با این روش بوده است. بیشترین دلیل مخالفت با روش توبکتومی خلاف شرع بودن با ۲۴/۸ درصد می باشد.

نتیجه گیری و توصیه ها: با توجه به میزان مخالفت قابل توجه و دلایل آن به نظر می آید انجام یک مطالعه تجربی برای تأثیر آموزش بهداشت بر میزان مخالفت آن می تواند در رسیدن به اهداف برنامه های تنظیم خانواده مؤثر باشد به ویژه این که دلایل مخالفت با هر یک از روشها دقیقاً مشخص گردیده است.

واژگان کلیدی: تنظیم خانواده، دلایل مخالفت، کاندوم، وازکتومی، توبکتومی

۱- دانشگاه علوم پزشکی کاشان - گروه بهداشت

۲- دانشگاه علوم پزشکی کاشان - گروه آمار

۳- دانشگاه علوم پزشکی کاشان - گروه بهداشت

مقدمه

رشد بالا و افزایش جمعیت جهان یکی از مشکلات امروز جهان به خصوص بعضی از مناطق آن است. جمعیت منطقه مورد مطالعه (کاشان) در سال ۱۳۶۵ طبق آمار ۲۸۷۰۷۰ و در سال ۱۳۷۰ یعنی ۵ سال بعد ۳۳۰۰۰۰ نفر بوده است (۱). از آنجا که کنترل رشد جمعیت از فعالیتهای اساسی وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی می باشد و اجرای تنظیم خانواده از عوامل مؤثر بر سلامت مادران و کودکان است و تامین سلامت و پیش گیری از بیماریهای مختلف در آنان مورد نظر سازمان جهانی بهداشت می باشد (۲). آسانترین و کوتاهترین راه رسیدن به این هدف کاربرد وسایل تنظیم خانواده است که طبق مطالعات انجام شده از پوشش کافی برخوردار نیست (۳). در صورتی که خانواده ها به دلیل مخالفت با هریک از روشهای تنظیم خانواده از کاربرد آنان اجتناب نمایند، دسترسی به این اهداف میسر نمی گردد پس لازم است تا نگرش و دلایل مخالفت خانواده ها و به خصوص مردان به عنوان مؤثرترین عضو خانواده با هر یک از راههای پیش گیری از حاملگی مورد بررسی قرار گیرد.

اکثر مطالعه های به عمل آمده بهترین شیوه موفقیت در اجرای تنظیم خانواده را ارایه آموزش بهداشت ذکر کرده اند (۴) و این بررسی نیز در راستای ارایه آموزش بهداشت صحیح به جامعه انجام شده است و برای ارایه آموزش به افراد و تشویق آنان به کاربرد روشهای پیش گیری از حاملگی نیاز است تا از دلایل مخالفت مردان با روشهای پیش گیری از حاملگی آگاه گردید.

مواد و روشها

این پژوهش با روش توصیفی (Descriptive) انجام گرفت. تحقیق بر روی ۵۲۰ نفر مرد دارای

همسر ۴۹-۱۵ ساله بوده است که حجم نمونه بر اساس میزان مخالفت ۴۰ درصد در سطح اطمینان ۹۵ درصد و میزان خطای ۴/۲ تعیین گردید.

با مراجعه به نمونه های مورد بررسی و توجیه آنها برای همکاری با طرح جمع آوری اطلاعات با روش پرسشنامه توام با مصاحبه انجام گرفت. مخالفت یا موافقت هر یک از افراد راجع به انواع روش های پیش گیری از حاملگی دلایل مخالفت با هر یک از روشها و نیز خصوصیات مانده سن و سطح سواد افراد بررسی شد و سپس با استفاده از نرم افزار (EPI5) اطلاعات جمع آوری شده مورد تجزیه و تحلیل آماری قرار گرفت.

یافته ها

تحقیق بر روی ۵۲۰ نفر با دامنه سنی ۶۸-۱۸ سال صورت پذیرفت. در جدول (۱) توزیع سن مردان مورد مطالعه ارایه گردیده و نشان می دهد که گروه سنی ۳۰-۲۵ سال به میزان ۱۸/۶ درصد بیشترین فراوانی را داشته است (جدول ۱).

یافته های بررسی در جدول (۲) نشان می دهد که ۶۰/۲ درصد مردان دارای سواد ابتدایی و ۲۱/۲ درصد نمونه مورد بررسی بی سواد بودند که به این ترتیب ۸۱/۴ درصد نمونه مورد تحقیق دارای سواد ابتدایی یا کمتر بوده اند و ۱۸/۶ درصد سواد دبیرستان یا بالاتر داشته اند (جدول ۲). در مورد میزان مخالفت مردان با استفاده از خود یا همسرانشان از روشهای تنظیم خانواده نتایج یافته ها به شرح زیر می باشد:

مخالفت مردان با کاربرد وازکتومی ۴۱۳ نفر (۷۹/۵ درصد)، مخالفت با کاندوم ۳۳۵ نفر (۶۴/۵ درصد)، مخالفت با قرص ۳۲۰ نفر (۶۱/۵ درصد) و مخالفت با (I.U.D) ۳۰۳ نفر (۵۸/۳ درصد) و

جدول ۱- توزیع مردان مورد بر مسب بررسی گروههای

سنی در مناطق روستایی کاشان طی سال ۱۳۷۵

تجمعی	درصد	تعداد	فراوانی
			گروههای سنی
۰/۲	۰/۲	۱	۱۵-۱۹
۸/۸	۸/۶	۴۵	۲۰-۲۴
۲۷/۴	۱۸/۶	۹۷	۲۵-۲۹
۴۰/۹	۱۳/۵	۷۰	۳۰-۳۴
۵۵/۲	۱۴/۲	۷۴	۳۵-۳۹
۶۹/۷	۱۴/۵	۷۶	۴۰-۴۴
۷۸/۷	۹	۴۷	۴۵-۴۹
۹۱/۲	۱۲/۴	۶۴	۵۰-۵۴
۱۰۰	۸/۹	۴۶	۵۵ و بیشتر
-	۱۰۰	۵۲۰	جمع

جدول ۲- توزیع مردان مورد بررسی بر مسب سطح

سواد در مناطق روستایی شهرستان کاشان طی سال

۱۳۷۵

تجمعی	درصد	تعداد	فراوانی
			سطح سواد
۲۱/۲	۲۱/۲	۱۱۰	بی سواد
۸۱/۴	۶۰/۲	۳۱۳	ابتدایی
۹۲/۹	۱۱/۵	۶۰	راهنمایی
۱۰۰	۷/۱	۳۷	دبیرستان و بالاتر
-	۱۰۰	۵۳۰	جمع

جدول ۳- توزیع ۵۲۰ نفر مردان مورد مطالعه بر

مسب نظر آنها نسبت به روش های پیشگیری از

بارداری در مناطق روستایی کاشان طی سال ۱۳۷۵

مخالف	موافق	نظر
۳۲۰ (۶۱/۵)	۲۰۰ (۳۸/۵)	روش
۳۰۳ (۵۸/۳)	۲۱۷ (۴۱/۷)	قرص
۳۳۵ (۶۴/۵)	۱۸۵ (۳۵/۵)	IUD
۲۳۸ (۴۵/۸)	۲۸۲ (۵۴/۲)	کاندوم
۴۱۳ (۷۹/۵)	۱۰۷ (۲۰/۵)	تویکتومی
		واژکتومی

مخالفت با تویکتومی ۲۳۸ نفر (۴۶ درصد) بوده است (جدول ۳). بر اساس نتایج به دست آمده دلایل مخالفت مردان با کاربرد روشهای پیش گیری از حاملگی توسط خود یا همسرانشان به شرح زیر می باشد:

روش قرص - عوارض روش به عنوان بیشترین فراوانی ۱۶۶ نفر (۵۱/۹ درصد)، دلایل پزشکی ۹۳ نفر (۲۹ درصد)، عدم اطمینان به قرص ۲۶ نفر (۸/۲ درصد) و بقیه دلایل دیگری مطرح نمودند.

(IUD) - عدم دسترسی ۱۰۳ نفر (۳۴ درصد) و در مرتبه های بعد عوارض روش ۸۰ نفر (۲۶/۴ درصد)، هزینه روش ۴۰ نفر (۱۳/۲ درصد) و بقیه دلایل دیگر داشته اند.

کاندوم - عدم اطمینان به روش با بالاترین فراوانی ۱۷۲ نفر (۵۱ درصد)، سخت بودن کاربرد یا عدم تمایل به استفاده از کاندوم ۴۹ نفر (۱۴/۶ درصد) دلایل پزشکی ۳۵ نفر (۱۰/۴ درصد) و بقیه دلایل دیگری ابراز نموده اند.

تویکتومی - خلاف شرع بودن ۵۹ نفر (۲۴/۸ درصد)، نداشتن فرصت برای عمل جراحی ۵۷ نفر (۲۴ درصد)، عوارض روش ۵۴ نفر (۲۲/۶ درصد) و بقیه دلایل دیگر بوده است.

واژکتومی - به عنوان روش اختصاصی مردان عوارض روش با بیشترین فراوانی ۱۴۲ نفر (۳۴ درصد)، خلاف شرع بودن ۹۸ نفر (۲۳/۷ درصد)، ترس از عمل جراحی ۸۰ نفر (۱۹/۴ درصد)، برگشت ناپذیری روش ۴۵ نفر (۱۰/۹ درصد) و بقیه دلایل دیگری ارایه نموده اند (جدول ۴).

جدول ۴- توزیع مردان مورد بررسی بر مبنای دلایل مخالفت با روش های پیشگیری از بارداری به تفکیک روش - مناطق روستایی کاشان سال ۱۳۷۵

دلایل مخالفت	روش تنظیم خانواده	قرص	IUD	کاندوم	توبکتومی	واکتومی
عوارض روش	۱۶۶ (۵۱/۹)	۸۰ (۲۶/۴)	۱۳ (۳/۹)	۵۴ (۲۲/۷)	۱۴۲ (۳۴/۴)	
عدم دسترسی	۷ (۲/۲)	۱۰۳ (۳۴)	۲۸ (۸/۴)	۵ (۲/۱)	۱۳ (۳/۱)	
عدم اطمینان به روش	۲۶ (۸/۳)	۱۰ (۳/۳)	۱۷۲ (۵۱)	-	-	
عدم اطلاع از طرز کاربرد	۳ (۰/۹)	۱۸ (۵/۹)	۱۵ (۴/۹)	-	-	
مشکل کاربرد	۱۳ (۴)	-	۴۹ (۱۴/۶)	-	-	
دلایل پزشکی	۹۳ (۲۹)	۳۲ (۱۰/۶)	۳۵ (۱۰/۴)	-	-	
هزینه روش	-	۴۰ (۱۳/۲)	-	۱ (۰/۴)	۲ (۰/۵)	
توس از عمل جراحی	-	۱۰ (۳/۳)	-	۱۵ (۶/۳)	۸۰ (۱۹/۴)	
خلاف شرع بودن	-	-	-	۵۹ (۲۴/۸)	۹۸ (۲۳/۷)	
نداشتن فرصت عمل جراحی	-	-	-	۵۷ (۲۳/۹)	۱۸ (۴/۴)	
برگشت ناپذیری روش	-	-	-	۳۲ (۱۳/۵)	۴۵ (۱۰/۹)	
جوابهای متفرقه	۱۲ (۳/۷)	۱۰ (۳/۳)	۲۳ (۶/۸)	۱۵ (۶/۳)	۱۵ (۳/۶)	
جمع	۳۲۰ (۱۰۰)	۳۰۳ (۱۰۰)	۳۳۵ (۱۰۰)	۲۳۸ (۱۰۰)	۴۱۳ (۱۰۰)	

بحث

در مطالعه ای که توسط وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی با همکاری بخش جمعیت سازمان ملل متحد انجام گرفته است. مخالفت مردان در استفاده از کاندوم ۴۳ درصد و مخالفت مردان با کاربرد قرص توسط همسرانشان به عنوان یکی از راههای پیش گیری از حاملگی ۱۸ درصد گزارش شده است (۵). در این مطالعه، مخالفت با کاندوم ۶۴/۵ درصد و مخالفت با کاربرد قرص ۶۱/۵ درصد بوده است که در هر دو مورد مقادیر، در این

مطالعه بیشتر است که می توان یکی از علل آن را نوع جامعه مورد مطالعه دانست. با توجه به این که کاندوم یکی از روشهای اختصاصی مردان است از این رو، جامعه مورد پژوهش در این زمینه به آموزش بیشتری نیاز دارد.

بر اساس نتایج حاصل میزان مخالفت مردان با واکتومی ۴۱۳ نفر (۷۹/۵ درصد) می باشد که تعداد بسیار بالایی است و با توجه به این که واکتومی نیز یکی از روشهای اختصاصی مردان و

نمودن جامعه مورد مطالعه می تواند باعث رغبت بیشتر آنان به استفاده از این روش گردد.

بالاترین دلیل مخالفت با کاربرد IUD عدم دسترسی افراد به آن (۳۴ درصد) است. از آنجا که IUD یکی از روشهای طولانی مدت پیش گیری از بارداری است بنابراین، بهتر است مستولان امکانات بیشتری را برای زنان متاهل جهت دسترسی و استفاده از این وسیله فراهم آورند.

مخالفت با روشهای مطمئن پیش گیری از حاملگی باعث عدم اجرای تنظیم خانواده و یا روی آوردن به روشهای نامطمئن از جمله روش منقطع می گردد. در مطالعه ای که در سال ۱۳۷۵ توسط رفیعی و همکاران بر روی جمعیت مناطق شهری تحت پوشش معاونت بهداشتی دانشگاه علوم پزشکی شهید بهشتی انجام شده است، بیشترین روشی که پیش گیری در حاملگی نزدیکی منقطع می باشد (۲). همچنین در مطالعه ملک افضلی و همکاران که با هدف بررسی عملکرد زنان ۴۹-۱۵ ساله شوهردار انجام گرفته است استفاده از روش منقطع بالا بوده است (۴). در این مطالعه نیز به جز روش توپکتومی مخالفت با روشهای دیگری بیش از ۵۰ درصد می باشد که می تواند باعث کاربرد روش نزدیکی منقطع گردد. برای حل این مشکل اقدامات آموزشی از طریق به ورزان، بهداشتیاران، پزشکان، رادیو، تلویزیون و مطبوعات لازم و ضروری است به خصوص آن که در جامعه مورد مطالعه ۷۸/۸ درصد باسواد بوده اند که انجام آموزش بهداشت را آسانتر می سازد و همچنین با توجه به مشخص بودن دلایل توصیه می گردد، تاثیر آموزش بهداشت بر میزان مخالفت و دلایل آن بررسی شود و در صورت مثبت بودن نتیجه به عنوان محصول علمی و به عنوان یک فرآیند در برنامه PHC لحاظ شود.

یک روش خوب و قابل اطمینان برای پیش گیری از حاملگی است، در این مورد باید اقدامات مؤثر انجام گیرد. برای تغییر این نگرش آموزش جامعه و دسترسی و تسهیلات راحت برای انجام وازکتومی می تواند نتیجه بخش باشد.

نتایج بررسی نشان می دهد که دلایل مخالفت مردان با روشهای مختلف پیش گیری از حاملگی به شرح زیر است:

۵۱/۹ درصد دلایل مخالفت با قرص به خاطر عوارض آن می باشد است که لازم است توسط افراد مسئول کم عارضه بودن قرص به افراد به ویژه مردان آموزش داده شود تا افراد جامعه با اطمینان بیشتری از این وسیله پیش گیری از حاملگی استفاده نمایند.

دلایل پزشکی ۲۹ درصد دلیل مخالفت با قرص بوده که آموزش بیشتری از طرف پزشکان به مراجعین را می طلبد.

وازکتومی به عنوان روش اختصاصی مردان با ۷۹/۵ درصد مخالفت همراه بوده است که مهمترین دلیل مخالفت عوارض روش می باشد. با توجه به این که وازکتومی از روشهای کم عارضه و مطمئن می باشد باید در این رابطه به جامعه آگاهی لازم داده شود و خلاف شرع بودن با ۲۳/۷ درصد دومین دلیل مخالفت مردان با وازکتومی است که مسئولین آموزش جامعه به خصوص روحانیون در این مورد می توانند بسیار مؤثر باشند و مطالعات به عمل آمده تاثیر مثبت آموزش بر آگاهی افراد رادر مورد تاکید قرار داده اند (۶). سومین دلیل مخالفت مردان با وازکتومی ترس از عمل جراحی است (۱۹/۴ درصد)، با توجه به این که عمل وازکتومی یک عمل سرپایی و بسی عارضه می باشد آگاه

تشکر و قدردانی :

پاسخ صادقانه خود ما را در انجام این بررسی یاری نمودند، تشکر و قدردانی به عمل می آورد.

در پایان از همکاری بسی دریغ معاونت محترم بهداشتی دانشگاه علوم پزشکی کاشان، پرسشگران دلسوز و ساعی که با دقت فراوان در جمع آوری اطلاعات تلاش نمودند و نیز کلیه خانوارهایی که با

References:

- ۱- مرکز آمار ایران. نتایج تفصیلی سرشماری ۱۳۶۵ و ۱۳۷۰ (کاشان). تهران: مرکز آمار ایران؛ ۱۳۷۰.
- ۲- جهانگیری ب. بیش از نیمی از تمام زندهای باردار از کم خونی رنج می برند. مجله نبض، ۱۳۷۲؛ ۲: ۳-۵.
- ۳- رفیعی ج. سطح پوشش بهداشت خانواده. مجله پژوهنده، ۱۳۷۵؛ ۱ (۳): ۱۵-۲۲.
- ۴- ملک افضلی ح. جمعیت و تنظیم خانواده در جمهوری اسلامی ایران. مجله نبض، ۱۳۷۲؛ ۲(۲):
- ۵- ملک افضلی ح. بررسی عملکرد زنان ۷۹-۱۵ ساله شوهردار. سومین سمینار جمعیت و توسعه؛ ۱۳۷۳؛ ۷-۵.
- ۶- جزایری ا، فاطمه اسفرجانی ف، دکتر محمودی م، دکتر پارسای س. تاثیر آموزش تغذیه با شیر مادر بر آگاهی تغذیه ای مادران ساکن جنوب تهران. مجله بهداشت ایران. ۱۳۷۴؛ ۲۴ (۱،۲): ۴۵-۵۴.